

Cód Iompair

Ní neart go cur le chéile

1. Teideal

Cód Iompair

2. Ráiteas Tosaigh

Cuireadh an Plean seo le chéile i gcomhairle le foireann iomlán na scoile, le daltaí, leis na tuismitheoirí agus an mBord chun go mbeadh polasaí cuimsitheach ar fáil do phobal na scoile a chabhródh linn atmaisféar, sábháilte, sona a chur ar fáil do chách. Baineadh úsáid as treoirínte an NEWB “Cód Iompair a Fhorbairt” Treoirínte i gcomhair Scoileanna. Cuireadh an plean seo le chéile le linn an chéad tearma den scoilbhliain 2008/09.

Rinneadh an plean seo a aithbhreithniú i mí Dheireadh Fómhair agus na Samhna 2014 i gcomhairle leis an mbord, an fhoireann agus le Coiste na dTuistí. Rinneadh an plean seo a aithbhreithniú i mí Dheireadh Fómhair 2015, Meán Fómhair 2016, Deireadh Fómhair 2017, Feabhra 2018, Lúnasa 2020, le cúrsaí COVID-19 a áireamh, Deireadh Fómhair 2022 agus le linn na scoilbliana 2023/2024

3. Réasúnaíocht

Cuireadh an Cód Iompair le Chéile:

- Go mbeidh polasaí reatha na scoile ar pháipear
- Chun timpeallacht ordúil le haghaidh na foghlama a chinntiú sa scoil
- Gur ceanglas é faoi Chiorclán ROE 20/90 ar Smacht ar Scoil
- Go dteastaíonn uainn comhphobal sláintiúil, eagraithe, sona a chothú sa scoil agus is fusa é sin a dhéanamh nuair a tá gach duine soiléir maidir lena bhfuilimid ag súil.
- Is ceanglas é faoin Acht Oideachais (Leas), 2000, Alt 23 (1) a dhéanann tagairt don cheanglas ar scoileanna cód iompair a ullmhú i leith na mac léinn atá cláraithe sa scoil
- Go mbeidh cur chuige comhaontaithe i leith dea-iompar a mhealladh agus drochiompar a chlaoch-chlú chun cinn sa scoil.

4. Gaol le spiorad sáiniúil na scoile

- Sí Fís Ghaelscoil Bhaile Brigín ná timpeallacht foghlamtha dearfach, taitneamhach oscailte a chothú, áit go ndéantar céiliúradh, mealladh agus spreagadh ar fhéiniúlacht an pháiste.
- Mar Ghaelscoil, cothaímid grá agus tuiscint don Teanga Gaelach, don chultúr agus do nósanna Gaelacha. ‘Sí Gaeilge teanga na scoile agus cuirfear í chun cinn i mbealach dearfach tríd pobal iomlán na scoile
- Cothaíonn ár scoil timpeallacht ina spreagtar agus mealltar daltaí agus múinteoirí araon.
- Mar phairtnéirí san oideachas, cuirtear fáilte roimh agus spreagtar tuismitheoirí chun ról lárnach a ghlacadh i ngach gné de shaol na scoile.
- Spreagtar meas agus cúram dár dtimpeallacht i bpobal iomlán na scoile
- Is Gaelscoil idirchreidmheach í seo agus cothaítear meas agus tuiscint ar thraidisiúin Chaitlicigh agus Phrotastúnaigh
- Tríd an polasaí seo, teastaíonn uainn suíomh a chothú a chabhróidh linn fis na scoile, luaite thuas a chomhlíonadh.

5. Aidhmeanna

Is mian leis an scoil na haidhmeanna seo a leannas a bhaint amach:

- Cinntiú go gcuirtear timpeallacht oideachasúil ar fáil atá treoraithe ag ár ráiteas fise
- A chur ar chumas na scoile feidhmiú ar bhealach ordúil ionas gur féidir le leanaí dul chun cinn a dhéanamh i ngach gné dá bhforbartha
- Atmaisféar a chruthú ina bhfuil meas agus tuiscint ar a chéile agus ina nglactar le daoine go hoscailte
- Iompar dearfach agus féinsmacht a chothú, ag tabhairt airde ar na difríochtaí idir leanaí agus an gá le freastal ar na difríochtaí sin
- Sábháilteacht agus dea-bhraistint gach ball den phobal scoile a chinntiú
- Cabhrú le tuismitheoirí agus daltaí tuiscint a fháil ar na córais agus na nósanna imeachta atá mar chuid den chód iompair agus a gcomhoibriú a lorg agus na nósanna imeachta sin á gcur i bhfeidhm
- Cinntiú go gcuirtear an córas rialacha, duaiseanna agus smachtbhannaí i bhfeidhm ar bhealach cothrom agus comhleanúnach ar fud na scoile
- Chun suíomh oscailte, sábháilte a chruthú don phobal scoil iomlán, a chinntíonn go leiríonn gach duine meas ar a chéile, orthu féin, ar thimpeallacht na scoile agus ar an nGaeilge.
- Chun freagracht a spreagadh sna daltaí chun aire a thabhairt dá gcuid iompair féin.
- Go bhfaighidh gach aon pháiste an deis machnamh ar a ról agus ar an éifeacht atá ag a c(h)uid gníomhaíochtaí ar an dtimpeallacht agus ar daoine eile.
- Go gcloífi le Polasaí Labhairt na Gaeilge na Scoile.

6. Treoirínte faoi iompar sa scoil

- Tá muid ag tnúth le dea-iompar ó gach dalta agus go léireoidh gach dalta tuiscint ar leanaí eile agus ar dhaoine fásta
- Tá muid ag tnúth leis go léireoidh gach dalta meas ar mhaoín na scoile, maoin leanaí eile agus ar a maoin féin
- Tá muid a
- Ag tnúth leis go bhfreastalóidh gach dalta ar scoil ar bhonn rialta agus go mbeidh siad ann in am
- Tá muid ag tnúth leis go ndéanfaidh gach dalta a d(h)ícheall ar scoil agus san obair bhaile.
- Tá muid ag súil le go mbeadh gach dalta ag cloí le Polasaí Labhairt na Gaeilge agus go ndéanfaidh gach duine a ndícheall an Ghaeilge labhartha a chur chun cinn.
- Tá muid ag tnúth leis go leireofaí meas ar thimpeallacht na scoile agus ar an timpeallacht i gcoitinne agus go dtuigfidh siad a ról ina leith don saol amach anseo.
- Déanfaidh an príomhoide cinnte de sula geláróidh sí leanbh mar mhac léinn sa scoil, go gcuirfi cóip den chód iompair i leith na scoile ar fáil do thuismitheoirí an linbh sin. Beidh ar thuistí na ndaltaí, mar choinníoll glactha sa scoil é a chur i scríbhinn gur léigh, thuig agus ghlac siad le gach a bhí ann agus go ndéanfaidh siad gach iarracht a chinntiú go gcomhlíonfaidh a leanbh é. Míneofar é seo go beacht ag cruinniú eolais na ndaltaí nua agus ag an gCruinniú Cinn Bliana gach bliain le cinntiú go dtuigeann gach duine ábhar an pholasaí. Tabharfar deis do thuistí ceisteanna a chur ina thaobh ionas go gcinnteofar go dtuigtear ina iomláine é.

7. Cur chuige na scoile uile maidir le hiompar dearfach a chur chun cinn

- Tá tábhacht thar na bearta ag baint le cur chuige scoile uile chun iompar dearfach a chur chun cinn. Beidh na polasaithe OSPS, frithbhulaíochta, obair bhaile, cláracháin, labhairt na Gaeilge srl ag tacú go láidir leis an bpolasaí seo. Chomh maith leis sin, bhí seimineár curtha ar fail do na múinteoirí ó bhall d'Oide maidir le Cleachtas Aisiríoch i Mí Aibreáin 2024 agus tá an cleachtas sin chun a bheith mar chuid den Chód Iompair as seo amach.
- Táimid ag súil leis an árdchaighdeán iompair ó ghach bhall de phobal na scoile agus go mbeadh an iompar sin dearfach agus comhoibritheach i gconaí.

An Fhoireann

Creideann foireann na scoile sa tábhacht a mbaineann le forbairt an fhéinmhuinín agus freagracht pearsanta a chur chun cinn. Caithimid leis na leanaí uile le meas agus dínit. Tá comhoibriú i measc na foirne agus na scoile chun cinn i gconaí. Creidimid gur gá iompar dearfach a mhealladh, a aithint agus a mholadh chun é a chur chun cinn. Tá sé tábhachtach go n-aithneodh foireann iomlán na scoile an bhéim seo.

- Seo roinnt bealaí go n-aithnítear agus go gcuirtear dea-iompar chun cinn sa scoil - coras na nduaiseanna/teagmháil le tuistí/dea iompar a aithint ag an Tionól
- Tá cumarsáid oscailte chun cinn sa scoil. Déantar tagairt ag cruinnithe foirne/boird don chód iompair agus a éifeacht. Tugtar gach tacaíocht don fhoireann i gcur i bhfeidhm an pholasaithe seo.
- Cuirtear an polasaí seo os chomhair bhaill nua den fhoireann tríd an chéad cruinniú foirne, leis sin, tabharfar cóip de pholasaithe iomlána na scoile don mhúinteoir ar cheapadh dóibh. Cuirfear am ar fáil dó/dí leis an bpríomhoide /múinteoir eile sa scoil chun iad seo a phlé, le cinntiú go bhfuil siad soiléir air. Anuas air sin, is scoil Droichead muid agus tugtar tacaíocht dóibh siud atá nua-cháilithe nó i mbun an tréimshe phromhaidh.
- Freastlaíonn an cód iompair ar leanaí le deacrachtaí iompair mar thoradh ar na riachtanais speisialta oideachais atá acu. Baintear úsáid as Plean Oideachais Aonair nó Plean Iompair le spriocanna maidir le hiompar chun freastal orthu. Cuirtear iad seo le chéile i gcomhairle leis na tuistí, múinteoir ranga agus múinteoir tacaíochta foghlamtha. Is féidir le hionchur a bheith ag an bpríomhoide a bheith aici anseo.
- Beidh an bhéim i gcónaí ar meas a chothú agus caithfear le páistí le meas nuair atá eachtraí iompair á phlé.
- Úsáidtear curaclam OSPS na scoile chun tacaíocht a thabhairt don chód iompair. An aidhm atá aige ná cabhrú lenár leanaí scileanna cumarsáide, bealaí cuí idirghníomhaíochta agus iompair agus scileanna um réiteach coimhlíntí a fhorbairt. Déanann sé iarracht freisin féinmheas a chothú agus cabhrú le leanaí glacadh le difríochtaí agus saoránacht a fhorbairt.
- 's iad na gníomhaíochtaí sceidealaithe chun cabhrú le forbairt na scileanna sin i leanaí ná Am Ciorcail, Bí Sábhailte, Am Tionóla etc.
- I Mí Eanáir 2024, mar chuid den uasdátú ar an gCód Iompair, d'fhreastal na múinteoirí agus CRS ar an gcur i láthair 'Managing behaviours of Concern: Limiting your liability' ó Mason Hayes Curran le David Ruddy & Siobhán Allen
- D'fhreastal na múinteoirí ar cheardlann Cleachtas Aisiríoch (CA) i Mí Aibreáin 2024

An Bord Bainistíochta

'Tá ról ag an mBord Bainistíochta maidir le caighdeáin inmholta iompair i scoil a chothabháil. Ba chóir dó tacú leis an bPríomhoide agus cód cóir iompair agus smachta á chur i bhfeidhm sa scoil' (Imlitir 20/90)

- Déantar comhairliúchán leis an mBord Bainistíochta tríd dréachtanna a chur timpeall chuig gach duine agus ansin taighde mar bhall a dhéanamh. Baintear an-úsáid as an ríomphoist chuige seo. Cuirtear moltaí timpeall. Ansin, ag cruinnithe boird ina dhiaidh sin, pléitear na moltaí agus glactar leo nó ní ghlactar leo.
- Tacaíonn an Bord Bainistíochta leis an bhfoireann agus an cód iompair a chur i bhfeidhm tríd deiseanna a chur ar fáil forbairt foirne a chur ar fáil m.sh freastal ar chúrsaí/maoiniú a chur ar fáil/maoiniú d'fhearas a chur ar fáil a bheadh de dhíth ón bhfoireann chun tacú leo an polasaí a chur i bhfeidhm
- **Tuairiscítear don bhord nuair is gá maidir le cásanna iompair agus déantar plé orthu. Is féidir le tuistí a bheith iarrtha os chomhair ionadaithe an bhoird – go hiondúil an príomhoide agus an cathaoirleach, má shíleann an fhoireann agus an bord go bhfuil a leithead oiriúnach. Déantar é seo go discrídeach agus go hómósach.**

Tuismitheoirí

'Teastaíonn tacaíocht tuismitheoirí ó scoileanna chun ionchais chuí maidir le dea-iompar agus smacht a bhaint amach.' (Imlitir 20/90).

- Bíonn teagmháil rialta idir an scoil agus tuismitheoirí – coinnítear tuistí ar an eolas maidir le cásanna iompair fiú iad siud atá beag ionas go bhfuil cumarsáid fiúntach chun cinn i gcónaí
- Le linn na hathbhreithnithe sa bhliain 23-24, cuireadh é os chomhair tuistí iomlána na scoile chun moltaí a fháil.
- Rinneadh plé ar na moltaí a bhí acu agus cuireadh iad ós chomhair na foirne agus ansin ós chomhair an bhoird le daigniú.
- Tacaíonn tuismitheoirí leis an scoil ó thaobh dea-iompar a chur chun cinn agus caighdeán arda iompair a chothú tríd na rudaí seo:
  - Tá siad ar an eolas faoi chóras duaiseanna agus smachtbhannaí na scoile agus comhoibríonn siad leiu
  - Déanann siad cinnte go mbíonn leanaí ar scoil in am
  - Freastalaíonn siad ar chruinnithe ag an scoil má éilítear orthu
  - Cabhraíonn siad le leanaí an obair bhaile a dhéanamh agus déanann siad cinnte go bhfuil sí tugtha chun críche acu
  - Déanann siad cinnte go mbíonn na leabhair agus na hábhair riachtanacha don scoil ag leanaí
  - Déanann siad gach iarracht an Ghaeilge atá acu a úsáid i gcomhthéasc na scoile agus go dtabharfaidh siad gach tacaíocht d'fhoireann na scoile agus Polasaí Labhairt na Gaeilge á chur i bhfeidhm.
  - Táimid ag súil le go mbeidh tuistí ag léiriú meas le tuistí agus daltaí i gcónaí

Daltaí

- Tá sé tábhactach go mbeadh ionchur ag na daltaí ina gcuid iompair féin agus chuige sin, go ndéanfaí Coiste na ndaltaí a thogadh gach bliain roimh shos mheán téarma. Déanfar na coistí éagsúla ar fad a thogadh gach bliain ag an bpointe seo. Is féidir leis na Coistí seo athrú, ag braith ar phríorachtaí aitheanta na scoile. Is féidir leo ansin, ionchur a bheith acu ar na smachtbhannaí/duaiseanna a d'fhéadfadh a bheith ann de thoradh dea/drochiompair.
- bíonn ionchur ag daltaí maidir le cur i bhfeidhm leanúnach an chóid iompair msh.
  - Rialacha don seomra ranga a dhréachtú
  - Bheith rannpháirteach sa tionól
  - Oibriú le Coiste na nDaltaí

- o Mar chuid den tionól, tugtar deis dona daltaí moltaí a chur ar aghaidh maidir le gnéithe éagsúla den scoil.
- o Mar chuid de thionól, cuireadh rialacha na scoile le chéile, bunaithe ar mholtaí na ndaltaí.(féach thíos). Cuirfear béim ag gach tionól ar thábhacht an mheasa, orthu féin, ar a chéile, ar an bhfoireann, ar mhaoin na scoile, ar an timpeallacht agus ar an nGaeilge. Leagfar béim ar leith ar a ról mar bhall scoile agus na cearta atá ag gach teacht ar scoil le foghlaim.
- o Táimid ag súil le go mbeidh daltaí ag léiriú meas le baill foirne agus daltaí i gcónaí

8. Straitéisí dearfacha chun iompar a bhainistiú

‘Is é an mhodheolaíocht is éifeachtaí a fhorbraíonn múinteoirí agus iad ag iarraidh iompar dúshlánach a bhainistiú, ná bac a chur ar an iompar sin roimh ré’. (Ag Bainistiú Iompar Dúshlánach, Treoirínte do mhúinteoirí INTO 2004: 5).

Cleachtas Aisiríoch (CA)

Is fealsúnacht bunaithe ar luachanna é Cleachtas Aisiríoch; tá sé mar aidhm aige caidrimh a thógáil go comhfhiosach, freagairt do dhochar nó coimhlint ar bhealach a léiríonn meas ar chaidrimh, agus a nascann muid leis an leagan is fearr dinn féin agus lena chéile. Tá GSBB ag forbairt mar scoil aisiríoch; fáiltimid roimh an bhfealsúnaíocht aisiríoch agus is mian linn é a chur i bhfeidhm. Tá sí seo bunaithe ar fheasacht roinnte go bhfuil gaol eadrainn uile, go bhfuilimid idirnasctha agus gur daoine maithe muid uile go smior. Mar chuid den chleachtas, beidh na ceisteanna seo in úsáid chun coimhlint a réiteach:

Céard a tharla?

Céard a cheap tú ag an am?

Céard a cheap tú ó shin?

Cé eile a mbaineann sé le agus cén baint a bhí acu le?

Cén toradh difriúil a d’fhéadfadh a bheith ann?

Céard go gcaithfidh tarlú anois?

An Seomra Ranga

Le dea-iompar a spreagadh sa scoil, baineann foireann iomlán na scoile as córais uilscoile ar leith.

- “Bunrialacha”/iompar a mb’fheifear ag tnúth leis, i ngach rang a théann leis an éiteas scoile agus a chruthaíonn timpeallacht dhearfach don fhoghlaim.
- Ionchur ó dhaltaí agus na rialacha ranga á gcur le chéile.
- Déanann múinteoirí cinnte go dtuigeann daltaí an t-iompar a éilítear orthu agus cuirtear é sin i gcuimhne dóibh go minic
- Am Órga (féach thíos)
- Teicnící bainistíochta seomra ranga a dhéanann cinnte go mbaintear úsáid as gníomhaíochtaí agus modhscileannaí éagsúla chun suim agus inspreagadh na ndaltaí a chothú
- Lámh san aer chun ciúnas a fháil – in áit an múinteoir a bheith ag árdú a gutha – cabhróidh sé seo atmaisféar dearfach a chothú sa scoil. Mar chuid d’éiteas na scoile níor chóir go mbeadh múinteoirí ag screadaíl ar pháistí ach amháin i gcás práinne nó eile.

- Clár Ama. Má tá clár ama cinnte, gníomhach ag múinteoir, cabhróidh sé go mór le rith an ranga agus laghdóidh sé cásanna drochiompar.
- Nuair a tá drochiompar ginearálta i gceist- beidh córas m. sh. córas na réalta ag diriú ar iompar faoi Leith – m. sh. ag diriú ar suí síos – an lá/an clár ama a bhriseadh ina 3 cuid – má eiríonn leo an riail amháin a chur i bhfeidhm réalt a fháil agus le 3 chinn, duais a fháil (Sa lá – córas aonaithe leis an gclann a bheith ann) cuir leis an liosta de reir mar a fheabhsaíonn an iompar srl NB seo sampla de bhealach le plé leis.(nó curtha in oiriúint don pháiste agus a riachtanais)
- Aithnítear sa scoil seo go bhfuil go leor páistí le RSO agus gur gá an suíomh ranga a oiriúnú le freastal a dhéanamh ar a gcuid riachtanais. Go minic eascraíonn fadhbanna iompair toisc dushláin faoi leith a bheith ag páistí. Is féidir áit an pháiste/obair an pháiste a dhifreáil/clár ama feiceálach a bheith in úsáid/acmhainní faoi leith a chur ar fáil.
- D’fhéadfadh sé go mbeadh, i gcomhthéacs pháistí le RSO le dushláin iompair go mbeadh plean iompair aonair le dearadh a bheadh taobh amuigh den chód iompair seo . Déantar é seo i gcomhairle leis na tuismitheoirí/caomhnóirí. Coinnítear an PO ar an eolas maidir leis seo agus baill na rannóige tacaíochta atá ag plé leis an bpáiste. Má tá sé oiriúnach, d’fhéadfaí úsáid a bhaint as seirbhísí seachtracha chun tacaíochtaí nó comhairle a lorg m. sh. NCSE
- Beidh cóip do na ceisteanna CA crochta i ngach seomra ranga chun tacú linn go léir (baill foirne & daltaí) caidrimh a thógáil trí chumarsáid dhearfach.

Cló(i)s Súgartha

- Leantar Rialacha na Scoile taobh amuigh ar an gclós. Is gá do gach duine siúl síos go dtí an clós ón scoil.
- Bíonn na daltaí níos sinne mar “chinnirí” ag cabhrú leis na daltaí níos óige siul i líne an bealach ar fad thíos.
- I gcás práinn amháin, ligtear daltaí suas chun na scoile ag am lóin m. sh. timpiste, nó géarghá leis an leithreas. Téann siad go dtí an halla (nó ag an oifig le linn an tógáil) sa chás seo.
- Múinfear cluichí clóis mar chuid den snáith “Cluichí” i gCorp Oideachais chun go mbeidh cluichí as Gaeilge acu le spraoi – rud a chabhróidh an drochiompar a sheachaint. Déantar an snáithe seo ag tús na bliana.
- Nuair atá sé ag cur báistí, ní féidir leo dul amach ag spraoi. Tá cluichí ar fáil i ngach seomra ranga gur féidir leis na páistí spraoi leo nuair nach féidir leo dul amach.Maidir le feitheoireacht ar laethanta fliucha, is gá don mhúinteoir ar an gclós dul timpeall ag cinntiú go bhfuil gach rud ceart go leor. Is féidir úsáid a bhaint as cláracha AS GAEILGE ar an gClár Bán Idirghníomhach ag an bpointe seo freisin.
- Tugann an múinteoir a rang féin amach go dtí an pasáiste , áit go dtéann siad i líne agus bailíonn an múinteoir clóis iad ó sin agus ansin, nuair atá an lón thart, cuirtear na daltaí i línte agus siúlann siad ar ais go dtí an rang.
- I gcás iompair ar an gclós, tuairiscítear ar ais chuig an múinteoir ranga agus déanann an múinteoir ranga nóta de. Sa chás go bhfuil sárú ar na rialacha sa chlós, is féidir cuid den am spraoi a bhaint agus go mbeadh ag an dalta seasamh ag an taobh ar feadh méid áirithe ama. Tá se rí-thábhachtach go dtuairiscítear ar ais chuig an múinteoir ranga é.
- Cuirtear bosca bréagán amach ar gach clós ag am lóin le cabhrú le drochiompar a sheachaint ar an gclós. Is rang 4 a tá i bhfeighil ar na boscaí.
- Bíonn Rang 5/6 in ann an Quad a úsáid mar phríbhléid chun peil a imirt ar bhonn rothlach – mínítear go soiléir gur príbhléid é seo (seachas am tógála). Tá rialacha mar a bhaineann

leis an Quad nó an clós breise i gcás Rang 4 agus tá siad pléite agus crochta sna seomraí cuí.

- Bíonn freagrachtaí faoi leith ag na hádranganna ó Rang 3 suas – arís is príbhléid iad seo
- Tugann Rang 6 aire do na naionáin agus do Rang 1&2 ag am sosa agus am lóin agus tugann siad iadisteach agus amach as an scoil

Limistéir eile sa scoil

- Siúlann an múinteoir clóis na ranganna chuig agus ón gclós ag am lóin. De bharr leagan amach na scoile, tá leithris agus seomraí na gcótaí sna ranganna iad féin, chuige sin, ní chruthaíonn siad seo aon fhadhb. Bailíonn an múinteoir ranga an rang ón gclós ar maidin agus tugann sé/sí iad suas chuig an rang. Siúlann an múinteoir ranga na ranganna go dtí na doirsí (thíos staighre) nó go dtí na geataí (thuas staighre).
- Ba chóir do mhúinteoirí uile na scoile i gcónaí ag faire amach le haghaidh dea-iompair agus deiseanna an iompar seo a mholadh msh ranganna ar na pasáistí/daltaí ag cloí le rialacha na scoile nó eile
- Ag leibhéal na Naionáin ach go háirithe ag leibhéal na foirne tacaíochta, díritear isteach ar scileanna sóisialta agus grúpaí soisialta le cabhrú leo na stráitéisí seo a inshealbhú maidir le spraoi srl.
- Bíonn tagairt déanta de rialacha scoile go rialta le linn am tionóla
- Bítear ag súil le gurb í an Ghaeilge teanga cumarsáide na scoile ar aon limistéir a mbaineann leis an scoil, fiú théis am scoile agus deileáiltear le cásanna Béarla faoin gcód iompair. Áireofar labhairt an Bhéarla ar bhonn leanúnach nó d'aonghnó mar mhórbhriseadh rialacha.

9. Rialacha na Scoile

- Cuireadh iad seo le chéile i gcomhairle leis na daltaí ag Tionól na Scoile 9/11/07. Seo an cineál iompar lena bhfuilimid ag súil ó phobal na scoile.
- Tá 8 riail simplí ag an scoil. Bainfear úsáid astu mar fhoinsí tagartha ag an Tionól.
- Tá na Rialacha seo le feiceáil sa Dialann Scoile. Cuirfear cóip den pholasaí seo ar fáil do thuismitheoirí nua ag ceann de na cruinnithe réamhchláracháin.

1. **Gaeilge:** Labhraímid ar fad Gaeilge an t-am ar fad.
2. **Béasaí:** Bímid ar fad béasach le gach duine sa scoil agus ní bheidh aon eascaíní.
3. **Macántacht:** Insimid an fhirinne i gconaí agus má fheiceann muid aon rud nach bhfuil ceart, go n-inseofaí é do mhúinteoir é.
4. **Meas:** Leirimid meas ar an scoil agus an timpeallacht tríd iad a choinneáil glan, agus leirimid meas ar a chéile tríd caitheamh le gach duine mar is gceart.
5. **Siúilimid** taobh istigh agus go dtí an chlós.
6. **Obair:** Déanaimid ar fad ár ndícheall i gconaí le hobair scoile agus le hobair bhaile agus go bhfuilimid i gconaí ullamh agus in am don scoil.
7. **Lámh san Aer:** Nuair atá lámh san aer, fanaimid ciúin – éistimid le chéile agus ligimid do dhuine amháin labhairt ag an am.

8. **Comhoibriú:** go bhfuilimid ar fad sásta comhoibriú lena chéile agus páirt iomlán a ghlacdh i ngach gné de shaol na scoile.

10. Duaiseanna agus Smachtbhannaí

Duaiseanna agus aitheantas tugtha do dhea-iompar:

- Aontaíodh leasaithe a dhéanamh ar an Am Órga faoi mar a bhí sé i bhfeidhm. Rinneadh é seo mar gur braitheadh, ach go háirithe ag na bunranganna go minic go mbíodh dearmad déanta ag páiste nuair a thioctadh an Aoine cén fáth go raibh siad ag cailliúint amach ar Am Órga. Braitheadh go mbeadh sé níos tairbhí má tá pribhléid le baint, go ndéanfaí láithreach é agus go bhféadfaí ceangail a dhéanamh idir an gníomh agus an iarmhairt. Aontaíodh freisin áfach go bhféadfaí úsáid a bhaint as má oibríonn sé ach gur ag diriú ar an bhfreagracht a bhaineann le pribhléidí (i.e. dea-iompar, meas, cloí leis an rialacha) an treoir is fearr agus gur féidir pribhléidí a chailliúint. Tá boscaí le cluichí do Rang a haon suas. Tá na cluichí seo dírithe ar obair ghrúpa, réiteach fadhbanna & teanga ó bhéal. Is féidir le gach rang a cluiche féin a thabhairt isteach seachas aon rud leictreonach. Ní ghlacann an scoil aon fhreagracht as na cluichí seo m. sh. Má tá píosaí caillte, briste, srl. Do na hardranganna tá an féidearthacht ann chun am discréideach a úsáid in a bhfuil rogha tugtha do na páistí maidir le cén gníomhaíocht a bhfuil siad ag iarraidh a dhéanamh ach cosúil leis na ranganna sóisearacha, is féidir leo an pribhléid seo a chailliúint más ghá.
- Baineann na múinteoirí úsáid as duaiseanna chun dea-iompar a mhealladh ag leibhéal an ranga. Ba chóir do mhúinteoir an Tionól a úsáid mar áis chun fógart a dhéanamh, nó iarraidh ar an bpríomhoide duais faoi leith a bhronnadh ar rang m. sh. am spraoi breise srl.
- Bíonn na duaiseanna in oiriúint do leibhéal an ranga – agus iad ag eirí níos sinne, d'fhéadfaí le hionchur a bheith acu siud i roghnú na nduaiseanna msh gan obair bhaile a bheith acu/gan éadaí scoile a chaitheamh srl.
- Uaireanta, i gcásanna go bhfuil feabhas ag teacht ar iompar daoine faoi leith, scaiptear an scéal seo trí an duine a chur timpeall ag na ranganna éagsúla agus an dea-scéal a scaipeadh leis na tuismitheoirí/moladh ag an tionól.
- Tugtar pribhléidí faoi leith do ranganna áirithe don dea-iompar ms.h tuilleadh am spraoi srl.
- Tá sé tábhachtach a aithint anseo ná go mbíonn muid ag súil le dea-iompar ar bhonn leanúnach agus chuige sin níor cheart go mbeadh duaiseanna in úsáid ró-rialta nó d'fhéadfaí comhthéacs a chruthú go bhfuil dea-iompar ag braith ar dhuaiseanna ach mar úsáid a bhaint astú mar chéiliúradh agus aitheantas don iarracht.
- Sa chás go bhfuil cás go bhfuil drochiompar mór ann, ba cheart an príomhoide a chur ar an eolas – ní féidir ionadaíocht don scoil a bhaint gan é a phlé leis an bpríomhoide ar dtús.

Nuair atá dea-iompar le céiliúradh seo samplaí de duaiseanna gur féidir a chur ar fáil:

- níos lú obair bhaile
- cluichí don ábhar
- nóta dearfach chuig an bpríomhoide/abhaile
- turais
- duais ranga
- obair a bheith ar thaispeáint
- moladh ag an Tionól

11. Labhairt na Gaeilge

- De bharr gur Ghaelscoil í seo, tá béim faoi leith ar Labhairt na Gaeilge sa scoil. Chuige sin, tá dualgas ar gach duine (tuismitheoirí/múinteoirí/muintir an bhoird agus na daltaí an oiread Gaeilge atá acu a labhairt i dtimpeallacht na scoile.
- Tá Polasaí Labhairt na Gaeilge i bhfeidhm sa scoil, agus bímid ag súil le go dtacófaí leis ag gach leibhéal de phobal na scoile.
- Muna bhfuil dalta ag cloí leis an bpolasaí seo, bainfear úsáid as na céimeanna maidir le drochiompar.

12. Bulaíocht

- Tabhair faoi ndeara nach nglacfaí le bulaíocht d'aon shaghas i nGaelscoil Bhaile Brigín, agus sa chás go bhfuil bulaíocht (i.e. iompar leanúnach/rialta) ar siúl, pléifear leis ag cloí le Polasaí Frithbhulaíochta na Scoile.

13. Cibearbhulaíocht

- Tuigtear don scoil gur leor eachtra aon uaire de chibearbhulaíocht coinníollacha bulaíochta a chomhlíonadh agus deileálfar leis faoin bpolasaí frithbhulaíochta. Déanfar an chibearbhulaíocht a phlé leis na daltaí ar bhonn leanúnach agus beidh sé mar chuid den tSeachtain Fhrithbhulaíochta.

14. Straitéisí chun déileáil le hiompar doghlactha

- Breithneoidh na múinteoirí agus/nó an Príomhoide leibhéal an oilghnímh, is é sin beag, dáiríre nó garbh, trí úsáid a bhaint as cur chuige ciallmhar ag féachaint do dháiríreacht/minicíocht na n-oilghníomhartha sin.'
- Thíos faoi gheobhaidh tú straitéas céimnithe, aontaithe ag na múinteoirí le linn na scoilbliana 2023/2024 maidir le plé le samplaí de mhionhoilghníomhacha, Samplaí d'oilghníomh dáiríre & Samplaí d'oilghníomh an-dáiríre chomh maith le samplaí de chéimeanna gur féidir tógáil chun déileáil leo. 'Sé aidhm na smachtbhannaí thíos ná go bhfoghlaimeodh an mac léinn uaidh. Is idirghabháil dearfach é seo. Tá sé rí-thábhachtach go gcloinn gach ball foirne leis seo thíos agus go ciallmhar. Is gá caitheamh le gach dalta go hómósach, ionas go bhfoghlaimeoidh siad dea-iompar a thuiscint.

(ní liosta críochnaithe é seo)

Agus an fhoireann ag cur smachtbhannaí i bhfeidhm, ba chóir na rudaí thíos a tabhairt san áireamh.

- 1) *An teannas a bhaint ón scéal, gan é a fhormhéadú*
- 2) *Dínit na bpáirtithe uile a chaomhnú*
- 3) *A bheith curtha i bhfeidhm ar bhealach coir, comhsheasmhach*
- 4) *A bheith tráthúil.*

Céim 1	Céim 2	Céim 3
Samplaí de mhionhoilghníomhacha:	Samplaí d'oilghníomh dáiríre:	Samplaí d'oilghníomh an-dáiríre:

<ul style="list-style-type: none"> • Ag cur isteach ar obair ranga • Ag rith sa scoil • Ag labhairt Béarla ar scoil • Ag fágáil bruascar timpeall na scoile • Ag insint bréaga • A bheith ar láthair na scoile tar éis am scoile gan cead na scoile • Gan a bheith ag caitheamh na héide scoile ceart • Ag spraoi go garbh • Ag diúltú obair a dhéanamh 	<ul style="list-style-type: none"> • De shíor ag cur isteach ar an rang • Gan a bheith ag leanúint treoracha an mhúinteora • A bheith mímhúinte/drochbhéasach • Ag déanamh bulaíocht • Ag tabhairt aisfhreagra do mhúinteoir/ baill foirne • Ag úsáid fón póca (aon sórt fón) agus uaireadóir cliste ar scoil gan cead • Ag úsáid droch theanga • Ag síorbhriseadh Riail na Gaeilge 	<ul style="list-style-type: none"> • Ag goid • Ag fágaint láthair na scoile gan cead • Ag tógáint uirlis contúirteach ar scoil. • As láthair ón scoil gan cead “mitching” • Ag cur an scoil i mbaol tine • Iompair ionsaitheach, bagarthach nó foréigneach i dtreo dalta nó baill foirne • Ag caitheamh tobac, toitíní leictreonach nó ag ól alcóil ar scoil • I seilbh nó ag úsáid drugaí • Síorbhulaíocht • Ciníochas • Ag gortú/ ionsaí a dhéanamh ar pháiste/ baill foirne d’aon ghnó • Ag cur páiste/ baill foirne i mbaol • Bagairt a dhéanamh ar pháiste/ baill foirne • Ag déanamh damáiste d’fhearas na scoile nó aon pháiste eile d’aon ghnó • Gan a bheith ag cloí leis an bPolasaí Frithbhulaíochta
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Samplaí de chéimeanna gur féidir tógáil chun déileáil le mionoilghníomh rialta: 	<ul style="list-style-type: none"> • Samplaí de chéimeanna gur féidir úsáid le déileáil le hoilghníomh dáiríre: 	<ul style="list-style-type: none"> • Samplaí de chéimeanna gur féidir úsáid le déileáil le hoilghníomh an-dáiríre
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ● Ag fanacht ag an ngeata ag am lóin ● Buaileann an múinteoir ranga le tuismitheoirí/caomhnóirí go neamhfhoirmeáilte ● Conradh pearsanta a shiniú/shocrú leo/stráitéis éigin a chur i bhfeidhm le go dtuigfidh siad ceard lena bhfuil tú ag súil uathu ● Labhairt leis an bpáiste agus comhairle a thabhairt ● Cumarsáid le tuismitheoirí/caomhnóirí i scríbhinn/ó bhéal 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nóta abhaile sa dialann obair bhaile le bheith sínithe ag tuismitheoir ● Á chur go dtí seomra ranga eile ar feadh tréimhse ● Le cur go dtí an Príomhoide ● Cruinniú eile idir an tuismitheoir/caomhnóir agus an múinteoir ● Cruinniú foirmeáilte idir an múinteoir agus an tuismitheoir/caomhnóir le spriocanna faoi leith ● Pribhléid a bhaint ● An páiste ag gabháil leithscéal i scríbhinn ● Scaradh sealadach óna gcairde (sa rang /agus ag am lóin) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Cuireann an Príomhoide nóta nó litir abhaile le bheith sínithe ag tuismitheoir ● An Bord Bainistíochta a chur ar an eolas ● Buaileann an Príomhoide agus an Cathaoirleach le tuismitheoirí/caomhnóirí ● Buaileann an Príomhoide agus an múinteoir ranga le tuismitheoirí/caomhnóirí ● Fionraí ● Díbirt
--	---	---

Tuismitheoirí a bheith rannpháirteach i mbainistiú an drochiompair

‘Ba chóir tuismitheoirí a choinneáil ar an eolas ón tús faoi dhrochiompair dáiríre a leanaí. Is fearr teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí go luath, in áit é a dhéanamh mar rogha deiridh.’ (Imlitir 20/90).

Creideann Gaelscoil Bhaile Brigín i dtábhacht na dtuistí in aon ghné d’iompar an pháiste. Chuige sin, tá cumarsáid fíorascailte idir fhoireann na scoile agus thuismitheoirí.

- I gcás drochiompair, labhraíonn an múinteoir ranga leis an tuismitheoir ag deireadh an lae – go minic níl ann ach cuir ar an eolas gur tharla rud beag. Ní gá tuistí a chur ar an eolas maidir le gach rud beag, ach i gcás go bhfuil pátrún nó leanúnachas i gceist, is gá seo a dhéanamh go luath seachas mall. Má tharlaíonn sé seo, is gá a chinntiú go ndéantar é i mbealach tuisceannach, discrédieach agus nach mbeadh baol immeallaithe ar thuiste dá bharr - má tá iompar á phlé, níor cheart é a dhéanamh sa suíomh go bhfuil daoine eile in ann é a chloisteáil.
- Ba chóir áfach, taifead a choinneáil ar Aladdin ar eachtraí faoi leith

- Is é/í an múinteoir ranga an chéad mhúinteoir a dhéanann teagmháil le tuismitheoirí go hiondúil, ach i gcás práinn nó mórchriseadh rialacha is féidir gurb í an Príomhoide an chéad duine a dhéanann teagmháil.
- Sa chás go dtugtar cuireadh chuig tuiste teacht chun na scoile ar bhonn foirmeáilte, is gá a chinntiú go bhfuil foclaíocht na nótaí srl ag cloí le héiteas na scoile ‘sé sin – oscailte agus le meas. Ba chóir gach iarracht áit phríomháideach, chompondach a chur ar fáil – go hiondúil i seomra ranga an mhúinteora tar éis am scoile nó le linn am lóin nó eile.
- Ag an gcrúinniú seo ba chóir do thuistí agus múinteoirí éisteacht lena gcéile agus gach iarracht a dhéanamh teacht suas le plean aonair chun an iompar a fheabhsú.
- Go hiondúil, más é seo an chéad chruinniú idir tuiste agus múinteoir, ní gá go mbeadh an PO i láthair, ach is féidir leis tarlúint go n-iarrtar uirthi a bheith ann. Sa chás nach bhfuil sí i láthair, is gá í a choinneáil ar an eolas. Uaireanta chomh maith, d’fhéadfadh sé tarlúint go n-iarrfar ar an múinteoir tacaíochta foghlamtha a bheith i láthair.
- Ag braith ar iompar agus aois an dalta d’fhéadfaí iarraidh ar an dalta a bheith i láthair, ach go hiondúil ag an leibhéal seo, is cruinniú é idir thuistí agus mhúinteoirí atá ann.
- Moltar do thuismitheoirí teagmháil a dhéanamh leis an scoil má tá siad inmíoch. I gcás go dteastaíonn ó thuismitheoir teagmháil a dhéanamh leis an scoil, is gá dóibh plé leis an múinteoir ranga ar dtús. Is féidir coinne a dhéanamh tríd teachtaireacht a chur chun na scoile. Cuirtear seo in iúl do thuistí go leanúnach tríd an Nuachtlitir agus mínítear é do thuistí ag na cruinnithe seo.

Iompar ionsaitheach nó foréigneach a bhainistiú

Straitéisí a úsáidtear chun déileáil le fadhbanna dáiríre mothúcháin agus iompair e.g.

- Déantar comhairliúchán le tuistí an dalta, agus sa chás go bhfuil gach iarracht déanta ag cloí leis an bpolasaí seo, agus nach bhfuil feabhas ag teacht ar iompar an pháiste déanfar comhairliúchán le NEPS/HSE
- NB: leantar an Comhad Scoláire faoi mar a tá leagtha amach ag NEPS nuair atá buairt orainn i dtaobh pháiste le deacrachtaí iompair
  - o Leanáí atá suaite go mothúnach a chur láithreach le haghaidh measúnú síceolaíoch.
  - o Le cabhair an Eagraí Riachtanas Speisialta Oideachais, lorgáitear tacaíocht chuí ó na seirbhísí atá ar fáil e.g. Feidhmeannach na Seirbhíse Sláinte, NEPS.
  - o cuirtear Comhad scoláire san áireamh, a bhféadfaidís cabhrú le múinteoirí trí chleachtas agus tacaíocht maidir le bainistíocht an iompair dhúshlánaigh a roinnt – is féidir úsáid a bhaint as an múinteoir tacaíochta foghlamtha/an príomhoide nó baill foirne eile chun plé leis seo.
  - o Tá córas ionductaithe ann do mhúinteoirí nua-cháilithe (Droichead) chun tacú leo sa réimse seo –Cuirtear an fhoireann ar an eolas maidir le cúrsaí forbairt ghairmiúil atá ar fáil don fhoireann.
- Má chúisíonn iompar foréigneach nó bagrach riosca don dalta féin nó do shábháilteacht na ndaltaí eile nó na foirne, cuirfear glaoch ar thuistí chun an páiste a thógáil abhaile. Beidh cruinniú ansin ag na tuistí agus an múinteoir/príomhoide chun plean aonarach a leagan amach don pháiste sin. Rachfar i gcomhairle leis na húdaráis chuí chomh maith e.g. SENO, EWO, NEPS, HSE nó eile.

NB: sa chás go mbíonn sé líomhnaithe go raibh mac léinn i mbun mí-iompair thromchúisigh lasmuigh den scoil, nuair nach raibh an mac léinn faoi chúram na scoile, ní bheadh feidhm ag an gcód iompair mura bhféadfaí a chruthú go raibh nasc soiléir ann leis an scoil agus go rachadh sé i bhfeidhm ar obair na scoile. Féadfaidh leis an scoil comhairle dlí a lorg i gcás go mbeadh scéal casta i gceist.

15. Nósanna Imeachta Fionraíochta/Dibeartha

Luann an tAcht Oideachais (Leas), 2000 go sonrúidh cód iompair... *'na nósanna imeachta a bheidh le leanúint sula bhféadfar mac léinn a chur ar fionraí nó a dhíbirt as an scoil lena mbaineann' agus "na forais chun deireadh a chur le fionraí a forchuireadh i ndáil le mac léinn."* (Alt 23(2)c,d)

Fionraíocht

Cuirfidh an príomhoide an t-oifigeach leasa oideachais ar an eolas i scríbhinn más rud é go gcuirfear mac léinn ar fionraí ón scoil ar feadh tréimhse nach giorra ná 6 lá. (Alt 21(4)a)

Cuirfear tuismitheoirí ar an eolas faoin gceart atá acu teacht ag an scoil agus tabharfar cuireadh dóibh teacht chun an drochiompar a phlé leis an bPríomhoide agus/nó an múinteoir ranga.

Déanfar é seo i gcónaí nuair atáimid ag déanamh machnaimh ar dhalta a chur ar fionraí'.

Is féidir dalta a chur amach ar fionraí mar thoradh ar drochiompar leanúnach, nó mar thoradh ar chás de dhrochiompar eisceachtúil sa chás go bhfuil

- Tionchar dochrach tromchúiseach ag iompar an mhic léinn ar oideachas na mac léinn eile
- Bagairt ann do shábháilteacht agus an mac léinn ag fanacht sa scoil i láthair na huaire.
- An mac léinn freagrach as damáiste tromchúiseach do mhaoin foirne/dalta

Is gá na gnéithe seo a leanas a thabhairt san áireamh sula gcuirtear dalta amach ar fionraí (Féach ICh 74 treoirlínte do Scoileanna):

- Cineál agus tromchúis an iompair
- Comhthéacs an Iompair
- Tionchar an Iompair
- Iarrachtaí idirghabhála go dtí seo m.sh. monatóireacht/taifead/comhairleachán le NEPS,SENO,Cigire,EWO srl
- An freagra comhreiseach é mac léin a chur ar fionraí nó nach ea?
- Tionchar féideartha na fionraí.

Ba chóir don fionraí cuidiú leis an scoil spriocanna iompair a chur ar bhun leis an mac léinn agus lena t(h)uismitheoirí. Ba chóir dó deis a thabhairt don scoil idirghabháil eile a phleanáil agus ba chóir ó tromchúis an iompair a chur ina luí ar an mac léinn agus ar a t(h)uismitheoirí.

Cinéalacha Fionraí:

a) Fionraí Láithreach:

I gcásanna eisceahtúla féadfaidh an PO a bhreithniú go bhfuil fionraí láithreach oiriúnach i gcás ina léireofaí go mbeadh láithreach leantach an mhic léinn ag an am sin mar fhíorbhagairt do shábháilteacht na mac léinn nó foirne na scoile, nó do dhuine ar bith eile. Ní foláir gnáthaimh chóra a chur i bhfeidhm i gcónaí.

Ní chóir mac léinn a sheoladh abhaile gan na tuismitheoirí a chur ar an eolas ar dtús.

b) Uathfionraí:

Is féidir le uathfionraí a bheith ann sa chás go bhfuil mór damáiste déanta do mhaoin na scoile nó eile, nó ionsaí fisiceach do mhúinteoir nó dalta eile, nó sa chás go bhfuil an cód iompair leanta agus go scriochtar an pointe seo. (tabhair faoi ndeara nach mbainfí úsáid as an bhFionraí chun ple le drochfheidhmíocht acadúil, drochfhreastal scoile nó a bheith mall nó mionsárúithe ar an gcód iompair.) ACH, sa chás go bhfuil mí-iompair leanúnach ann a chuireann isteach ar fhoghlaim agus a d'fhéadfadh a bheith dáinsearach, d'fhéadfaí úsáid a bhaint as.

Níor chóir go mbeadh dalta curtha ar fionraí go luath tar éis dó/dí filleadh ar an scoil ach amháin i gcás:

- o Go bhfuil siad i mbun mí-iompair thromschúisigh a bhfuil gá an mac léinn a chur ar fionraí dá bharr
- o Go bhfuil gnáthaimh chóra á gcomhlíonadh ina iomláine

Is féidir iarraidh ar thuismitheoir dalta a bhailiú luath ar feadh tréimhse nó an leanbh a choinneáil ón scoil ach ba chóir go mbreathnódh an scoil ar seo mar fhionraí agus caithfear na treoirínte a bhaineann le fionraí a chomhlíonadh.

Is gá go mbeadh tréimhse cinnte leagtha síos maidir le tréimhse an fhionraí.

I gcás go bhfuil fionraí á phlé is gá na nósanna imeachta seo a leanas a urramú:

- a) An mac léinn agus a t(h)uismitheoirí a chur ar an eolas maidir leis an ngearán. Cuir iad ar an eolas maidir leis an ngearán, an chaoi a ndéanfar imscrúdú air agus go bhféadfadh fionraí a bheith mar thoradh air. B'fhearr seo a dhéanamh i scríbhinn ionas go mbeidh taifead oifigiúil ann, ach más gá is féidir é a dhéanamh ó bhéal.
- b) An deis a thabhairt dóibh freagra a thabhairt. Ba chóir an deis seo a thabhairt dóibh sula nglactar leis an gcinneadh. Is féidir cruinniú a shocrú chun a scéal a insint agus ceisteanna a chur. Má theipeann orthu teacht ag an gcruinniú seo, is gá don phríomhoide scríobh chuig na tuistí ag cur dáiríreach an chruinnithe athsceidilithe in luí agus má theipeann orthu a bheith ann go leanfaí an próiséas. Is gá taifead a choinneáil dena nótaí seo.

Tréimhse na Fionraí:

- Ní chóir mac léinn a chur ar fionraí ar feadh tréimhse níos faide ná 3 lá, ach amháin i gcúinsí eisceachtúla ina bhfuil an PO den tuairim go bhfuil tréimhse níos faide ná 3 lá de dhíth chun cuspóir faoi leith a bhaint amach. Sa chás go bhfuil níos mó ná 3 lá i gceist, is gá é a atreorú chuig an mBord Bainistíochta.
- Is féidir leis an mBord an PO a údarú, le ceadú an Chathaoirligh, fionraí a ghearradh ar feadh tréimhse suas le 5 lá i gcás nach féidir cruinniú Boird a thionól go tráthúil.
- Ba chóir don Bhord teorainn, de ghnáth, 10 lá a chur le tréimhse amháin fionraí ar bith.
- Ba chóir don Bhord aithbhreithniú a dhéanamh, sachas go gciallódh aon tréimhse fionraí go mbeadh ós cionn 20 lá as láthair in aon scoil bhliain reatha. Tá fionraí mar seo faoi réir achomhairc faoi alt 29 den Acht Oideachais, 1998.

Achomharc:

- Ba chóir don Bhord deis a thabhairt achomharc a dhéanamh ar chinneadh an PO mac léinn a chur ar fionraí. Sa chás go ndéanann an Bord an cinneadh, féadfaidh an Pátrún an próiséas a sholáthar.
- Sa chás go bhfuil dalta ar thréimhse fionraí a thabharfadh iomlán na fionraí níos mó ná 20, is féidir le tuistí cur isteach ar achomharc faoi Alt 29.
- Ag an am a mbíonn an fionraí á chur in iúl dóibh, is gá iad a chur ar an eolas maidir lena gceart achomhairc d'Árd Runaí na Roinne Oideachais agus Scileanna, agus caithfear an t-eolas a thabhairt ar an gcur chuige cuí.

An Fionraí a chur i ngníomh:

- o Fógra i Scríbhinn: caithfidh an litir na pointí seo a leanas a chlúdú:
  - o Tréimshe na fionraí agus na dátaí tosaithe agus deiridh
  - o Clár staidéir ar bith le leanúint
  - o Socraithe ar fhilleadh ar scoil agus gealltanais ar bith a gcaithfidh an mac léinn agus na tuismitheoirí a thabhairt
  - o Foráil achomhairc don Bhord Bainistíochta
  - o Ceart achomhairc d'Ard-Rúnaí na Roinne Oideachais agus Scileanna
  - o Cuirtear an EWO ar an eolas maidir leis.

- Is féidir deireadh a chur le fionraí má chineann an BB nó ma threoraíonn an Ard-Rúnaí na Roinne don scoil an fhionraí a bhaint.

- Ag dalta á ath-imeascadh, caithfear plean a chur le chéile chun cabhrú leis/léi i dtaobh oibre a chaill sé/sí amach air. Nuair a thagann deireadh le tréimhse fionraí, ba chóir go mbeadh scláta glan ag an dalta agus é/í ag teacht ar ais chun na scoile. Ba cheart go mbeadh an t-ionchais ó chuile duine bainteach leis an gcás pléite sula fhilleann an dalta (dalta, tuistí, foireann).

Taifead agus Tuairisciú

- Ba chóir taifid fhoirmiúla, scríofa a choinneáil ar
  - An imscrúdú (agus nótaí ar gach agallamh)
  - An bpróiseas cinnteoireachta
  - An gcinneadh agus réasúnaíocht an chinnidh
  - Fad na fionraí agus coinníollacha ar bith ceangailte leis an bhfionraí

- Ba chóir don Phríomhoide tuairisc a thabhairt ar gach fionraí don Bhord Bainistíochta
- Tá sé de cheangal ar an bPríomhoide fionraithe a thuairisciú de réir threoirí tuairiscithe an BNLO (an tAcht Oideachais (Leas), 2000, alt 21(4)(a))

Déanfaidh an Bord aithbhreithniú ar úsáid na fionraí ar bhonn rialta chun a chinntiú go bhfuil a húsáid i gcomhréir le polasaithe na scoile.

Díbirt (eisiámh buan)

Faoin Acht Oideachais (Leas), 2000, ‘Ní dhéanfar mac léinn a dhíbirt as scoil sula mbeidh 20 lá scoile caite tar éis d’oifigeach leasa oideachais fógra a fháil faoin alt seo.’ (Alt 24(4)). Tá sé de cheart ag an mBord Bainistíochta ‘...cibé bearta réasúnacha eile is cuí leis a dhéanamh chun a chinntiú go gcoinneofar dea-ord agus smacht sa scoil lena mbaineann agus go n-áiritheofar sábháilteacht na mac léinn.’ (Alt 24(5))

Is céim olltromchúisesach é. Ba chóir don scoil bheith tar éis bearta suntasacha a chur i bhfeidhm le dul i ngleic leis an mí-iompar chun díbirt an mhic léinn a sheachaint, lena n-áirítear, de réir mar is iomchuí.msh

- Bualadh le tuistí agus leis an mac léinn le hiarrachta a dhéanamh dóigheanna a fháil lena n-iompar do-ghlactha a athrú
- A chinntiú go dtuigeann an mac léinn & na tuistí torthaí féideartha a n-iompair, dá leanfadh sé ar aghaidh
- A chinntiú go bhfuil iarracht déanta gach rogha eile a chíoradh
- Cuidiú a iarraidh ar ghníomhaireachtaí tacaíochtaí (NEPS/HSE/SESS/ srl)
- Is féidir go mbeadh díbirt ina thoradh ar chéad chion i gcásanna faoi leith m.sh

- o Bagairt tromchúiseach foréigin in aghaidh mic léinn nó baill foirne
- o Foréigean nó ionsaí iarbhrí
- o Ag soláthar drugaí mídhleachtaha do dhaltáí eile sa scoil
- o Ionsaí gnéasach
- o Coirloscadh/ iarracht chun coirloscadh a dhéanamh
- o Dáinséar mailíseach do mhaoín scoile
(ní liosta críochnaithe é seo)

Nósanna Imeachta i ndáil díbirt (féach lch 86 treoirlínte NEWB):

Imscrúdú Sonrach faoi stiúir an Phríomhoide: -

- o *mac léinn agus tuismitheoirí a chur ar an eolas faoin mhí-iompar líomhnaithe, an chaoi go ndéanfar an imscrúdú agus go bhféadfadh le díbirt a bheith mar thoradh air*
- o *gach deis a thabhairt don tuismitheoirí agus don mhac léinn freagairt don ghearán go raibh mí-iompar tromchúiseach ann sula nglacfaí cinneadh smachtbhanna a ghearradh*
- o *Ba chóir iad a chur ar an eolas i scríbhinn ionas go mbeidh taifead buan ann.*
- o *I gcás go mbeidh díbirt mar thoradh, is gá go mbeadh cruinniú ann – tugann sé seo deis dóibh ceisteanna a chur agus a dtaobh a insint*
- o *Má theipeann ar mhac léinn agus a t(h)uismitheoirí freastal ar an gcrúinniú, ba chóir don Phríomhoide scríobh chucu ag cur in iúl dóibh go bhfuil an scéal tromchúiseach, go bhfuil tábhacht ar leith ag baint le freastal ar churinniú athsceidealaithe agus má theipeann orthu sin a dhéanamh, go mbeidh dualgas ar údarais na scoile cinneadh a ghlacadh freagairt don iompar diultach. Ba chóir don scoil taifead a choinneáil de chuirí a seoladh agus freagraí a fuarthas.*
- **Moladh ón bPríomhoide chuig an mBord Bainistíochta:**
  - o *I gcás go bhfuil an PO den tuairim go bhfuil díbirt tuillte ag an mac léinn, cuireann an PO seo ós chomhair an bhoird. Ba chóir don PO:*
  - o *A chur in iúl do na tuismitheoirí agus don mhac léinn go bhfuil iarrtha ar an mBord Bainistíochta díbirt a bhreithniú*
  - o *A chinntiú go bhfuil taifid ag na tuismitheoirí ar na líomháintí in aghaidh a mhic léinn, ar an imscrúdú, agus ar fhógra scríofa de na forais ar a bhfuiltear ag iarraidh ar an mBord Bainistíochta díbirt a bhreithniú.*
  - o *Na taifid chuimsitheacha chéanna a sholáthar don Bhorde Bainistíochta a tugadh do na tuismitheoirí*
  - o *Na tuistí a chur ar an eolas maidir le dáta na héisteachta a bheith á reachtáil ag an mBB agus cuireadh a thabhairt dóibh freastal ar an éisteacht sin.*
  - o *Comhairle a chur ar na tuistí gur féidir leo aighneachtaí scríofa agus ó bhéal a chur faoi bhráid an Bhoird*
  - o *A chinntiú gur tugadh dóthain fógra don tuismitheoirí ionas go bhféadfaidís ullmhú don éisteacht*
- **Breithniú an Bhoird ar mholadh an Phríomhoide agus éisteacht a reachtáil:**
  - o *Is gá aithbhreithniú a dhéanamh ar an réamhimscrúdú agus a bheith deimhin de gur reachtáladh an t-imscrúdú i gceart de réir gnáthaimh chóra.*
  - o *Déanfaidh siad aithbhreithniú ar an doiciméadú go léir agus ar chúinsí uile an cháis*
  - o *Cinntoidh an bord nach bhfuil éinne páirteach sa chinneadh a raibh páirt acu sa chás.*
  - o *Sa chás go gcinntear ar dhibirt, reachtálfar éisteacht – sa chás sin, cuireann an PO agus na tuistí a gcás os chomhair an bhoird ós chomhair a gcéile – is féidir fianaise a chéile a cheistiú ag an bpointe seo.*

- o *Dualgas ar an mBord a bheith naomhchlaonta anseo.*
- o *Tar éis na héisteachta, déanfaidh an Bord breithniúchán – gan an PO nó tuistí a bheith ann.*

● ***Breithniú an Bhoird agus bearta i ndiaidh na héisteachta:***

- o *Is gá don bhord cinneadh a dhéanamh ag an bpointe seo.*
- o *Sa chás go gcinntear an dalta a dhíbirt, is gá an Oifigeach Leasa Oideachais a chur ar an eolas i scríbhinn, agus na cúiseanna atá leis (An t-Acht Oid (Leas) 2000, a24(1)) Ní féidir an mac léinn a dhíbirt go dtí go bhfuil 20 lá caite ón lá ar a bhfaigheann an OLO an fógra i scríbhinn.*
- o ***Éireoidh le hachomharc go huathoibríoch faoi alt 20 más féidir a léiriú nár cuireadh an OLO ar an eolas nó nach bhfuil 20 lá caite ón dáta a fuair an tOLO fógra go dtí cur i gníomh na díbeartha.***
- o *Ba chóir don Bhord a chur in iúl do thuismitheoirí i scríbhinn faoina thátail agus na chéad chéimeanna eile sa phróiséis. – ba chóir a rá ag an bpointe seo go bhfuil an Bord ag dul chuig an OLO.*

Comhairleachán arna n-eagrú ag an Oifigeach Leasa Oideachais

- o Laistigh de 20 ón bhfógra a fháil is gá don OLO:
- o Gach iarracht réasúnta a dhéanamh comhairleacháin aonair a bheith ann leis an bPO, leis na tuistí agus le haon duine eile a d'fhéadfadh cabhair a thabhairt
- o Cruinniú a thionól leis na páirithe a aontaíonn a bheith i láthair
- o Sa chás nach féidir an dalta a thógáil ar ais sa scoil, ba chóir dóibh siud atá páirteach sa chás teacht le chéile leis an OLO agus pleanáil le haghaidh todhchaí oideachais an mhic léinn.,
- o Is féidir leis an mbord cinneadh a dhéanamh ag an bpointe seo go gcoinneofaí an dalta amach ar fionraí le linn an phróiséis seo chun sábhailteacht na foirne agus na ndaltaí eile a chinntiú.

Dearbhú ar an gcinneadh an mac léinn a dhíbirt:

- o *Tar éis 20 lá don OLO fógra a fháil, agus an bord fós den tuairim gur chóir an dalta a dhíbirt, dearbhóidh an BB i scríbhinn go bhfuil sé cinnte acu an mac léinn a dhíbirt.*
- o *Cuirfear na tuistí ar an eolas láithreach*
- o *Inseofar dóibh maidir lena gcearta i dtaobh achomhairc – tabharfar foirm caighdeánach dóibh agus coinneofar taifid de seo ar fad*

Achomhairc

Faoi Alt 29 den Acht Oideachais, 1998, féadfaidh tuismitheoirí (nó mic léinn a bhfuil 18 mbliana d'aois slánaithe acu) achomharc a dhéanamh chun Ard-Rúnaí na Roinne Oideachais agus Scileanna in aghaidh roinnt cinntí an Bhoird Bhainistíochta, lena n-áirítear (1) eisiámh buan ó scoil agus (2) fionraíocht ar feadh tréimhse a chiallódh go mbeadh tréimhse fionraíochta iomlán de 20 lá scoile nó níos mó in aon scoilbhliain amháin slánaithe ag dalta. Mar sin, ní mór do scoileanna tuismitheoirí a chur ar an eolas faoin gceart achomhairc sin má shocraítear dalta a chur ar fionraí nó a eisiámh go buan ón scoil. De ghnáth, ní mór achomhairc a dhéanamh laistigh de 42 lá féilire ón dáta a cuireadh an tuismitheoir nó an dalta ar an eolas faoi chinneadh na scoile. (Féach Imlitir 22/02)

- Cuirfear tuistí ar an eolas maidir lena gcearta i dtaobh seo. Míneofar gur féidir cóip den imlitir (22/02) a lorg ón oifig agus go bhfuil na foirmeacha a achomhairc a fháil ón oifig má theastaíonn siad uathu.

16. Taifid a Choinneáil

Scríobhtar cúntais ar bhealach fíorasach neamhchlaonta

Leibhéal ranga

- Coinníonn gach múinteoir taifead d'aon eachtra iompair míchuí (taobh amuigh de ghnáth imeachtaí ranga).
- Coinnítear taifead de seo ar Aladdin. Má tá cruinniú tar éis a bheith ann le tuismitheoir, ba chóir taifead gairid nó níos sonrúla (ag braith ar an gcás). I gcás go bhfuil feabhas ag teacht ar an iompar, is fiú taifead a dhéanamh de seo.
- Ba chóir an PO a choinneáil ar an eolas i gcás go bhfuil fadhbanna iompair leanúnacha ann nó go bhfuil mór bhriseadh rialacha ann.

An Clós Súgartha

- I gcás drochiompar leanúnach nó mór bhriseadh rialacha nó eile cuirfidh an múinteoir an múinteoir ranga ar an eolas faoi. Beidh taifead déanta ar Aladdin.

17. Tagairt do Pholasaithe eile

Seo na beartais scoile eile a mbíonn tionchar acu ar an gcód iompair e.g.

- o Plean OSPA
- o Frithbhulaíocht
- o Clárú
- o Polasaí Labhairt na Gaeilge
- o Éiteas ginearálta na Scoile
- o Sláinte & Sábháilteacht

18. Critéir Rathúlachta

- Iompar dearfach breathnaithe i seomraí ranga, sa chlós súgartha agus sa timpeallacht scoile
- Cleachtais agus nósanna imeachta a liostaítear sa pholasaí seo curtha i bhfeidhm go leanúnach ag múinteoirí
- Aiseolas dearfach ó mhúinteoirí, tuismitheoirí agus daltaí
- Go bhfuil an Ghaeilge le cloisteáil mar theanga cumarsáide timpeall na scoile.

19. Ról agus Freagrachtaí

- Tá ról ag an mBord le cinntiú go bhfuil timpeallacht shábháilte, chompondach curtha ar fáil d'fhóireann agus dhaltaí na scoile.

- Tabharfaidh an Bord tacaíocht do Phríomhoide agus fhoireann na scoile i gcur i bhfeidhm an pholasaithe seo.
- Tá Ról ag an mBord an Polasaí seo a dhaigniú.
- Beidh ról ceannaireachta ag Príomhoide na scoile maidir le cur i bhfeidhm an pholasáí seo, ach tá freagracht lárnach ag baill foirne chomh maith.
- Déanfaidh an Príomhoide agus an fhoireann inbhainistíochta, cur i bhfeidhm an bheartais seo a chomhordú agus a mhonatóireacht.
- Beidh ról ag daltaí na scoile i mbainistiú a gcuid iompair tríd cloí le rialacha na scoile agus cabhrú le dea-atmaisfear a chothú.
- Beidh ag tuismitheoirí na scoile i mbainistiú iompar a gcuid páistí tríd na bealaí thuas luaite faoi rannóg na dtuistí.

20. Dáta don chur i bhfeidhm

Cuirfear an plean seo i bhfeidhm go hoifigiúil ar an 7/1/09

21. Clár ama don Athbhreithniú

Rinneadh é a athbhreithniú in 2023/24 - déanfar é a athbhreithniú arís in 2024/25

22. Daingniú & Cumarsáid

Daingníodh an leagan leasaithe ag cruinniú boird dáta le bheith socraithe

Siniú an Chathaoirligh: _____

Dáta: _____